

Kateřina Kubiková, Aneta Boháčová, Michal Svoboda

Název příspěvku

Psychologické aspekty neúspěšnosti studia na vysoké škole (Psychological Aspects of University Failure)

Klíčová slova v ČJ

Neúspěšnost, studium, univerzita, rizikový student, motivace ke studiu

Klíčová slova v AJ

Failure, study, university, risky student, motivation to study

Cíle v ČJ

Cílem studie bylo zmapovat a popsat příčiny selhávání studentů během vysokoškolského studia. Ve výzkumné sondě jsme se zabývali rizikovými osobnostními faktory, které mohou souviset s předčasným ukončením vysokoškolského studia či jeho neúměrným prodlužováním a analyzovali jsme aspekty, které brání aklimatizaci na specifika studia na vysoké škole. Dílčím cílem projektu bylo vytvořit profil tzv. rizikového studenta a identifikovat základní překážky bránící úspěšnému studiu na vysoké škole.

Teoretická východiska v ČJ

Studijní neúspěšnost na vysokých školách zejména v bakalářských oborech je v současné době problém, který řeší nejen univerzity, ministerstvo a vláda, ale i odborná a laická veřejnost. Do současnosti se výzkumu v oblasti studijní neúspěšnosti věnovalo jen několik studií (Mouralová & Tomášková, 2007; Fučík & Slepíčková, 2014, Vlk, A. et al, 2017), rozhodli jsme se proto naším výzkumným projektem přispět do diskuse nad tímto tématem. Představujeme studii, ve které jsme se rozhodli analyzovat neúspěšnost z psychologického hlediska. V sondě mapujeme, jaké rizikové osobnostní faktory mohou souviset s neúspěšností na vysoké škole a do jaké míry ovlivňuje studium kvalita a typ motivačního zaměření studenta. Studijní předpoklady studenta jsou jedním ze stěžejních faktorů pro úspěšné zvládnutí studia, ale na druhou stranu je nutné brát v potaz i osobnostní charakteristiky jedince např. motivační a aspirační úroveň, sociální a kognitivní předpoklady. Zásadní teoretické opory jsme čerpali z koncepcí Zimbarda (2008) a Pavelkové (1990, 2010).

Metodologie v ČJ

Výzkum byl koncipován jako smíšený a probíhal ve dvou fázích. V první byly provedeny polostrukturované rozhovory se studenty druhých až čtvrtých ročníků.

Dotazovaní studenti (N=63) vyplnili standardizovaný nástroj Zimbardův dotazník časové perspektivy (ZTPI) a Akademickou motivační stupnici (AMS). Jednotlivé rozhovory byly podrobeny obsahově kategoriální analýze v programu Atlas.ti a získané kódy se staly základem pro tvorbu dotazníku použitého ve druhé fázi výzkumu. Dotazníkového šetření se ve druhé fázi výzkumu zúčastnilo 500 studentů Západočeské univerzity. V rámci statistického vyhodnocení byly využity metody popisné a testové analýzy.

Závěry v ČJ

Výsledky sondy přinesly zajímavé výsledky v obou fázích výzkumu. V kvalitativní části jsme identifikovali základní faktory, které by mohly souviset se vznikem neúspěšnosti na vysoké škole. Ukázalo se, že neúspěšnost může souviset jak s rizikovými osobnostními faktory, tak s motivačními faktory a též s faktory, které souvisí se studijní historií studenta. Data získaná z rozhovorů se stala základem pro dotazník. Získaná data pak přesně identifikovala jednotlivé faktory neúspěšnosti a odhalila některé další rizikové osobnostní faktory studenta ohroženého neprospěchem.

Souhrn příspěvku v AJ

University failure, especially in bachelor's programs, is currently a problem that is addressed not only by universities, but also by the ministry and the government, but also by the general public. In the Czech Republic, the failure of studies appears most in the first two years of bachelor studies, where the quality of adaptation to the higher education system plays a major role. We map out what personal risk factors may be related to failure at university. The research was conducted in two phases. In the first one, semi-structured interviews students were conducted. Individual interviews were analyzed in the Atlas.ti program and the obtained codes became the basis for the questionnaire used in the second phase of the research. Descriptive and test methods were used for statistical evaluation. The obtained data identified individual factors of failure and uncovered some risk factors of the student at risk. Research shows, that failure has been related to risk personality factors and personality motivation factors and also with factors related to the student's study history.

Bibliografie

- Fučík, P., & Slepíčková, L. (2014). Studenti, kteří odcházejí: Kvantitativní analýza nedokončených vysokoškolských studií. *Aula*, 22(1), 24–54.
- Mouralová, M., & Tomášková, A. (2007). Studijní neúspěšnost na českých vysokých školách (a důvody, které k ní vedou). *Aula*, 5(1), 16–26.

Vlk, A., Drbohlav, J., Fliegl, T., Hulík, V., Stiburek, S., & Švec, V. (2017). *Studijní neúspěšnost na vysokých školách: teoretická východiska, empirické poznatky a doporučení*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Zimbardo, P., & Boyd, J. (2008). *The time paradox: The new psychology of time that will change your life*. New York: Simon and Schuster.